

ՄԱՀ ԱՐԹՈՒՆ ՀԱՏԻՏՅԱՆԻ

Կյանքից անժամանակ հեռացավ Մայր Աթոռի պաշտոնաթերթ «Էջմիածին» ամսագրի բազմամյա խմբագիր և հոգևոր ձեռնարանի վաստակավոր դասախոս Արթուր Հատիսյանը: Երկար տարիներ նա անձանձրույթ նվիրումով իր իմացական կարողությունն ու ողջ գիտելիքները ի սպաս էր դրել Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցուն և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին իբրև Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջին Վեհափառ Հայրապետի մերձավորագույն գործակիցներից մեկը: Նրա մահը մեծ կորուստ եղավ հայ մշակութային կյանքի համար ընդհանրապես և Մայր Աթոռի համար մասնավորապես:

Արթուր Նապարի Հատիսյանը ծնվել է Կիլիկիայի Այնթապ քաղաքում, արհեստավորի ընտանիքում, 1914 թվականի մայիսի 5-ին: 1915 թվականին, մանուկ հասակում, նա իր հարազատների հետ աքսորվում է Տեր-Չոր և հրաջքով միայն ապաստվելով սպանդից՝ 1918-ին վերադառնում է իր ծննդավայրը:

1920-ին, Կիլիկիայի հայության տեղահանությունից հետո, ծնողները ապաստանում են Հայեպ քաղաքում, որտեղ էլ նա ստանում է իր նախնական և միջնակարգ կրթությունը:

Ի ծնե մտավոր ընդունակություններով օժտված պատանի Հարությունը իր ազգին առավելագույնս ծառայելու կոչում պզակով իր մեջ՝ մեկնում է հայ Երուսաղեմ, Սրբոց Հակոբյանց վանք, որտեղ 1930—1935 թվականներին հոգևոր կրթություն և դաստիարակություն է ստանում Հայ Եկեղեցու մեծ դեմքերից հմուտ գիտնական Թորգոմ Պատրիարք Գուշակյանի շնչի տակ: Այդ տարիներին նրա սիրելի ուսուցիչներն են լինում արև-

մրտահայ հայտնի գրականագետ և քննադատ Հակոբ Օջականը և մեծանուն արվեստաբան ու իմաստասեր Շահան Ռ. Պերպերյանը, որոնք ուսումնածարավ պատանու խոգում արմատավորում են սեր և պաշտամունք դեպի Հայաստանյայց Եկեղեցին, հայ գրականությունն ու հայ ժողովրդի հոգևոր արժեքները: Երուսաղեմի հայոց Ժառանգավորաց վարժարանում և Ընծայարանում սովորելու շրջանում նրա դաստիարակ-ուսուցիչները, տեսնելով ու գնահատելով պատանի Հարությունի արթուն միտքը, նրան վերանվանում են Արթուր:

Ազգային-եկեղեցական կայուն գիտելիքներով պինված՝ նա 1935—1946 թվականնե-

րին, որպես ուսուցիչ և գրադարանավար, աշխատում է Երուսաղեմում և Յաֆայում՝ միաժամանակ իր աշխատակցությունը բերելով Երուսաղեմի հայոց Պատրիարքարանի պաշտոնաթերթը «Սիոն» ամսագրին:

Արթուն Հատիտյանը ետեղեռնյան սերնդի այն ներկայացուցիչներից էր, որոնք Սփյուռքի ծանր պայմաններում, հավատարիմ հայ ազգային ավանդություններին, լույսով ժլիտեցին խավարը, ոգեղեն արժեքներով փոխարինեցին մեր ժողովրդի ֆիզիկական մեծ կորուստը՝ լույսով հալածելով յաթաղանի մահաափյուռ ջունջը:

Հայրենիքի կանչը հայրենասեր Արթուն Հատիտյանին բերում է իր գիրկը: 1947 թվականին նա իր հարապատների հետ ներգաղթում է Հայաստան, բնակություն հաստատում վերածնված հայ ժողովրդի նոր մայրաքաղաքում և նույն տարին աշխատանքի անցնում Երևանի Մյասնիկյանի անվան հանրապետական գրադարանում որպես ավագ գրադարանավար:

1950—1955 թվականներին, իր ուսումը կատարելագործելու նպատակով, սովորում է Երևանի հեռակա մանկավարժական ինստիտուտում՝ ավարտելով նրա պատմա-բանասիրական ֆակուլտետը փայլուն առաջադիմությամբ:

Հայ ժողովրդի վերածննդի հետ իր հոգևոր վերածնունդն ապրող Մայր Աթոռը կարիք ուներ մեր ազգային-եկեղեցական պատմությանը քաջածանոթ նվիրյալների: Արթուն Հատիտյանը, հիրավի, լավագույն թեկնածուներից էր: 1952 թվականից սկսած նա պաշտոնավարում է Մայր Աթոռում նախ որպես «Էջմիածին» ամսագրի խմբագրի տեղակալ, ապա որպես գլխավոր խմբագիր: Երեսուն տարուց ավելի, մինչև իր մահը, նա անընդմեջ աշխատում է Մայր Աթոռում թե՛ որպես խմբագիր և թե՛ որպես հոգևոր ճեմարանի ղեկավար:

Իր կոչումն ու գիտելիքները դրսևորելու լայն ասպարեզ է բացվում Արթուն Հատիտյանի առաջ: Իր կյանքի վերջին երեսունամյակին, իր ջանասիրության շնորհիվ, նա հայ մտավորականի բացառիկ բեղուն կյանք է ունենում: «Էջմիածին» ամսագրում նա ստորագրել է շուրջ 200 հիմնական հոդվածներ և խնամված գեղեցիկ խմբագրականներ՝ նվիրված մեր եկեղեցական, ազգային և մշակութային կյանքի ամենատարբեր բնագավառներին: Ջղուտ հրապարակագրի հատու լեզվով նա պայքարում էր մեր ազգային և եկեղեցական կյանքից ներս թափանցելու միտող ապապային խորթ ազդեցությունների և հերձվածողական մտայնությունների դեմ: Հայաստանյայց եկեղեցու ծոցում առա-

ջացած ներքին տագնապի առաջին օրերից սկսած նա հայրենասիրական դիրքերից հետևողական պայքար մղեց Անթիքիսի Կիլիկյան Աթոռի դեմ՝ ցույց տալով նրա մոլորությունների վտանգավորությունը մեր եկեղեցու և ազգի համար:

Իր հեղինակության և անձնական հմայքի շնորհիվ Արթուն Հատիտյանը կարողացավ «Էջմիածին» ամսագրի շուրջը հավաքել հայ մտավորականության լավագույն ներկայացուցիչներին և Մայր Աթոռի պաշտոնաթերթը բարձրացնել իր ավագ եղբոր՝ «Արարատ» ամսագրի մակարդակին: Նրա գրչին պատկանող հոդվածներում և խմբագրականներում կարելի է գտնել մեր եկեղեցական և ազգային կյանքի վերջին մի քանի տասնամյակների կենդանի և բաբախուն պարկերակը: Նրա ջանքերի շնորհիվ Մեծ Եղեռնի 50-ամյակին, հայերեն Աստվածաշնչի տպագրության 300-ամյակին, Կոմիտաս վարդապետի ծննդյան 100-ամյակին, Ս. Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանի վերաբացման 25-ամյակին և այլ հիշարժան տարեթվերին նվիրված «Էջմիածին» ամսագրի հոբելյանական բացառիկ համարները հայ մամուլի պատմության լավագույն էջերից են և անբաժանելի մասն են կապվում հայ հոգևոր մշակույթի: Իր այս արժանիքների շնորհիվ «Էջմիածին» ամսագիրը հոգեղեն սնունդ ջամբող փնտրված հրատարակություն դարձավ հատկապես սփյուռքահայ բյուրավոր ընթերցողների համար:

Արթուն Հատիտյանը ի ծնե մանկավարժ էր և հռետոր: Մեր խնկաբույր մատյաններից նա քաղել և գեղեցիկ ներդաշնակությամբ իր մեջ փոխակցում էր մատենագիտական լրջախոհությունն ու ճարտասանական բացառիկ կարողությունը:

Վեհափառ Հայրապետի՝ դեպի սփյուռքահայ թեմական վանապան կենտրոններ կատարած հովվապետական ուղևորությունների ընթացքում, որպես հայրապետական ջջախմբի անդամ, նա հաճախ իր բոցեղեն լեզվով հայրենասիրական կրակ է բորբոքել բյուրավոր հայորդիների հոգիներում՝ հեռու վանելով նրանցից ուժացումի ահեղ վտանգը և այդպիսով իր նպաստը բերելով հայապահպանության նվիրական գործին:

Ամբողջ երեք տասնամյակ Արթուն Հատիտյանը հոգևոր ճեմարանի հարկի տակ էլ ջանք չխնայեց գիտելիք և ոգի հաղորդելու ճեմարանի սաներին, որոնցից շատերը, որպես Հայ եկեղեցու պիևվորյալ զավակներ, իրենց ուսուցչի հետևողությամբ, բարի սերմնացաններ դարձան Սփյուռքի տարբեր գաղթօջախներում:

Արթուն Հատիտյանը անսահման սիրով

կապված էր իր հայրենի գավառին՝ Այնթապին: Որպես Այնթապի հայրենակցական միության վարչության գործուն անդամ, նա իր եռանդուն մասնակցությունն էր բերում այդ միության ծավալած հայրենաշեն գործունեությանը: «Էջմիածին» ամսագրի ընթերցողները մեծ գնահատանքով և սիրով ընդունեցին նրա «Հայ Այնթապը և իր հերոսամարտը» սրտահույզ հոդվածը:

Արթուն Հատիտյանն ապրեց գեղեցիկ և իմաստավոր կյանքով. մահկանացու մարդու համար կա՝ արդյոք ավելի գեղեցիկ կոչում. քան իր գիտակցական կյանքը ծառայեցնել իր ժողովրդի հոգևոր մշակույթի հարստացմանը և աստվածահաճո գործ կատարել:

Մայր Աթոռին մատուցած իր ծառայությունների համար Արթուն Հատիտյանը բազմիցս արժանացել է Հայոց Հայրապետի գնահատանքին: Ի գնահատություն նրա երկարամյա կրթական, մշակութային և մանկավարժական գործունեության, Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջինը 1978 թվականին Իր սրբատառ կոնդակով նրան շնորհել է վաստակավոր դասախոսի պատվավոր կոչում՝ այդ առթիվ պարգևատրելով նաև «Ս. Սահակ—Ս. Մեսրոպ» շքանշանով:

Բարձր է գնահատվել նաև «Էջմիածին» ամսագրի էջերում ի նպաստ խաղաղության Արթուն Հատիտյանի կատարած աշխատանքը: Սովետական Միության Խաղաղության պաշտպանության կոմիտեն 1969 թվականի մայիսի 30-ին նրան պարգևատրել է «Ժողովուրդների միջև խաղաղության պաշտպանության գործում ակտիվ մասնակցության համար» պատվոգրով:

Արթուն Հատիտյանի մահվան տխուր առիթով Հայոց Հայրապետը հանգուցյալի ընտանիքին և հարազատներին ուղղեց հետևյալ ցավակցական գիրը.

«Վաղաժամ մահը Արթուն Հատիտյանի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի համար ծանր կորուստ է, վիշտ պատճառող մեր բոլորիս սրտերին:

Արթուն Հատիտյանը իր եկեղեցագիտա-

կան լուրջ պատրաստությամբ, իր հրապարակագրի և հրապարակախոսի տաղանդով, իր նվիրվածությամբ մեր Եկեղեցու և վերածնված Մայր Հայրենիքի հիմնական շահերին, իր աշխատանքի բացառիկ կորուվով անփոխարինելի մի աշխատակից էր Մայր Աթոռիս և անձամբ Մեզ համար, մոտ երեք տասնամյակներ շարունակ, հատկապես Մեր գահակալության առաջին օրերից սկսյալ, իբրև խմբագիր Մայր Աթոռիս պաշտոնաթերթի, իբրև դասախոս հոգևոր ճեմարանի և իբրև գործակից Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի աշխատանքների և խորհրդական Կաթողիկոսի:

Շատ ափսոս, որ նրա կյանքի օրերը այսքան անծամանակ ընդհատվեցին, անողորմի հիվանդությամբ, սուգի մատնելով նրա ընտանիքը և Մայր Աթոռիս ողջ անձնակազմը, մեզ բոլորիս:

Մեր խոր ցավակցությունն ենք ներկայացնում Ձեզ, վշտահար Տիկին Հատիտյան, և Ձեր բոլոր հարազատներին, հայցելով որ բարին Աստված Ձեզ մխիթարի Սուրբ Հոգով:

Հարգանք և յուս և օրհնություն հեզ Արթունի անմոռաց հիշատակին:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

2 փետրվար 1983 թ.»

Փետրվարի 6-ին, կիրակի օրը, Էջմիածնի Մայր տաճարում, Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ, կատարվեց մասնավոր հոգեհանգիստ Արթուն Հատիտյանի հոգու խաղաղության համար՝ նրա հարազատների, սգակիր բարեկամների և ընկերների ներկայությամբ:

Մայր Աթոռի ողջ միաբանությունը և պաշտոնեությունը խոր երախտագիտությամբ կիիշեն վաստակավոր մտավորականի և Հայ Եկեղեցու անձնվեր ու հավատարիմ զավակի սլայծառ անունն ու գործը:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

